



הודעת משרד הבריאות

הנתונים מישראל מצביעים על יעילות גבוהה של מנת "בוסטר" במניעת הדבקה ובמניעת מחלה קשה; זינוק של פי 10 בהגנה החיסונית

מדינות רבות נמצאות כיום בצומת קבלת החלטות. לאחר השפעה מיטיבה של חיסוני הקורונה במהלך 2021, גרפי התחלואה חוזרים לטפס ועמם גם מספרי החולים במצב קשה והנפטרים. מומחים ברחבי העולם מנסים להבין אם הסיבה להתחדשות התחלואה נובעת משינויים בנגיף, ובעיקר כניסתו של זן דלתא, משחיקה ביעילות החיסונים או משילוב בין השניים. כמדינה הראשונה בעולם שהגיעה לרמות חיסון משמעותיות של האוכלוסייה, וכראשונה לאמץ מדיניות רשמית של חיסוני דחף ("בוסטר"), ישראל יש נקודת מבט ייחודית להציע לעולם. מחקר חדש של צוות חוקרים ממכון ויצמן למדע, משרד הבריאות, הטכניון, האוניברסיטה העברית, מכון גרטנר במרכז הרפואי שיבא ומכון KI, מציג **יעילות גבוהה של מנת חיסון שלישית מתוצרת "פייזר" – הן במניעת הדבקה והן במניעתה של מחלה קשה. מהממצאים המתפרסמים היום בכתב-העת הרפואי *The New England Journal of Medicine* עולה כי מנה שלישית שיפרה פי עשרה ויותר את ההגנה החיסונית של מקבליה בהשוואה למי שחוסן בשתי מנות בלבד לפני חמישה חודשים או יותר.**

בסוף מארס 2021 יותר ממחצית מהאוכלוסייה בישראל הייתה מחוסנת בשתי מנות חיסון מתוצרת "פייזר" – שבועות ארוכים לפני רוב מדינות העולם. התוצאה לא איחרה לבוא: משיעורי תחלואה של כ-900 מקרים ליום לכל מיליון תושבים באמצע ינואר 2021, הגיעה ישראל לרמות תחלואה של פחות משני מקרים ליום לכל מיליון תושבים ביוני 2021. על-אף הצלחת המבצע, באחרונה מתמודדת ישראל עם גל תחלואה חדש וגדול במיוחד – במהלך אוגוסט הגיעו רמות התחלואה ליותר מ-10,000 מאומתים חדשים מדי יום ויותר מ-600 חולים קשה בבתי-החולים. בעקבות התפנית, תהו רבים – מדוע אחת המדינות עם שיעורי ההתחסנות הגבוהים בעולם מתמודדת עם רמות תחלואה מהגבוהות בעולם?

גורם משמעותי בהתחדשות התחלואה הוא ככל הנראה וריאנט דלתא – גרסה מדבקת יותר של הנגיף עם יכולת התחמקות טובה יותר מהמערכת החיסונית. ואולם, נתונים ראשוניים מהעולם ומישראל הראו כי בנוסף לאתגר הדלתא ישנה גם שחיקה ביעילות החיסון הנובעת מעצם חלוף הזמן מאז קבלתו. לפיכך, הכריז משרד הבריאות ב-30 ביולי 2021 על מבצע חיסוני דחף לקבוצת הסיכון – מחוסנים בני 60 ומעלה שחלפו יותר מחמישה חודשים מאז שחוסנו; בהמשך, ולאור המגמה שהסתמנה, התרחב המבצע לכלל קבוצות הגיל המוחסנות. בשבועות שחלפו מאז תחילת המבצע התייצבו כמעט 3 מיליון ישראלים לקבלת מנת דחף ונראה כי גל התחלואה הגדול נבלם.



כבר בתחילת המבצע, התאגד צוות מחקר ייחודי של מדענים ישראלים מתחומים שונים כדי לנתח במהירות את הנתונים שהצטברו על יעילות המנה השלישית. הצוות כולל את פרופ' רון מילוא ממכון ויצמן למדע ותלמיד המחקר בקבוצתו ינון בר-און, פרופ' יאיר גולדברג מהטכניון, פרופ' מיכה מנדל מהאוניברסיטה העברית בירושלים, ד"ר עמית הופרט ופרופ' לורנס פרידמן ממכון גרטנר במרכז הרפואי שיבא, ניר קלקשטיין וברק מזרחי ממכון המחקר KI, וכן עומרי בודנהיימר ממשרד הבריאות, מנכ"ל המשרד, פרופ' נחמן אש, וראש שירותי בריאות הציבור במשרד, ד"ר שרון אלרעי פרייס. במחקר המתפרסם היום מציג צוות המחקר את יעילות מנת הדחף במניעת הדבקה ובמניעת מחלה קשה בקרב בני 60 ומעלה החל מתחילת מבצע חיסונים זה ועד סוף חודש אוגוסט.

במסגרת המחקר, יותר ממיליון ישראלים שהיו זכאים לחיסון במועד תחילת מבצע החיסונים, הוגדרו על פי שתי קבוצות: קבוצת הזכאים שטרם מימשו את זכאותם וקבוצת המתחסנים במנה שלישית ("קבוצת הבוסטר"). החוקרים הראו כי 12 יום לאחר קבלת מנת הדחף הן שיעור המאומתים והן שיעור החולים במצב קשה היה קטן פי 10 ויותר בקבוצת הבוסטר בהשוואה לקבוצת הזכאים לבוסטר; גם לפי ניתוח שמרני יותר שניסה לנטרל הבדלים התנהגותיים אפשריים בין שתי הקבוצות, שיעור המאומתים היה קטן לפחות פי 5 בקבוצת הבוסטר. מטבע הדברים, קבוצת המחקר היו דינאמיות – אנשים שנכללו תחילה בקבוצת הזכאים, עזבו אותה עם קבלת מנת הדחף והצטרפו לקבוצת הבוסטר 12 יום לאחר קבלתה. בסך הכל בקבוצה שלא קיבלה בוסטר נרשמו 4,439 מאומתים ו-294 חולים קשים, לעומת 934 מאומתים ו-29 חולים קשים בקבוצת הבוסטר.

כדי להגיע לרמת ביטחון גבוהה בתוצאות, ניתח צוות המחקר את הנתונים באמצעות כמה מודלים סטטיסטיים תוך ניסיון לנטרל עד כמה שאפשר משתנים מתערבים שונים ובהם הבדלים התנהגותיים והבדלים במאפיינים האישיים בין הקבוצות. בשורה התחתונה, מצביע המחקר על יעילות גבוהה של מנות הדחף במניעת הדבקה ובמניעת מחלה קשה. למעשה, אם הסיכוי של מחוסנים להידבק בדלתא הוא כיום כמחצית (50%) מזה של לא מחוסנים, כפי שעולה ממחקרים שונים, מנת דחף מורידה סיכוי יחסי זה עד ל-5%. במלים אחרות, מנת חיסון שלישית מתוצרת "פייזר" מחזירה את ההגנה החיסונית לרמה של כ-95% – בדומה להגנה המקורית של חיסון "טרי" שנצפתה מול זן אלפא המדבק פחות. מחקרים עתידיים יוכלו לקבוע מהי מידת היעילות ארוכת הטווח של מנה שלישית של החיסון אל מול דלתא ואל מול וריאנטים עתידיים.